

ΔΑΝΤΕΛΑ και ΕΝΔΥΜΑ, Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΑΝΤΕΛΩΝ και η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ

Η γνωριμία μου με την Ελένη Κυριάκου υπήρξε μια σημαντική στιγμή!!! Η οικεία και ξεκάθαρη ματιά της πάνω στα ανακυκλωμένα σπαράγματα θησαυρών της γυναικείας χειροτεχνίας, σου δημιουργεί αυτόματα ένα αίσθημα εκτίμησης προς το πρόσωπό της. Ο σεβασμός που επιδεικνύει για τα παραδοσιακά χειροποίητα έργα λαϊκής κεντητικής του 19ου-20ου αιώνα, που άλλοτε αποτελούσαν μέρος απαραίτητο της προίκας κάθε κοπέλας και που σήμερα έχουν βρεθεί «εκτός μόδας», μας καλεί να επαναπροσδιορίσουμε τη σχέση μας με την παράδοση, την αξία της χειροποίητης γυναικείας καλλιτεχνικής δημιουργίας και της εκ νέου χρήσης των έργων αυτών, τοποθετώντας τα σε ένα σύγχρονο πλαίσιο.

Μιλάμε για τα εξαιρετικά δημιουργήματα μιας καθαρά διακοσμητικής τέχνης: τις χειροποίητες «δαντέλες» διαφόρων τύπων (δίχτυ, δαντέλα βελονιού, δαντέλα βενίζ, κοπανέλλι, δαντέλα κροσιέ, κ.ά.) που ανεξάρτητα από την τεχνική και τα μέσα κατασκευής τους (βελόνα, σαΐτα, κοπανέλλι, βελονάκι κ.α.), αποτελούν λεπτεπίλεπτες κλώστινες δημιουργίες, ταυτισμένες αποκλειστικά με τη γυναικεία ενασχόληση και δημιουργία, που αναπτύχθηκαν με μεγάλη δεξιοτεχνία σε όλο το χώρο της Ανατολικής Μεσόγειου και ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Κύπρο. Στην κλειστή παραδοσιακή κοινωνία, η εκμάθησή του είδους αυτού κεντητικής από τις γυναίκες, άρχιζε από τη νεαρή ηλικία και αποτελούσε στοιχείο που προσμετρούσε στις ικανότητες και αρετές της κοπέλας, κατατάσσοντάς την στην κατηγορία της πολύφερνης νύφης.

Ένας γυναικείος αρχιτεκτονημένος κόσμος, οι «δαντέλες», τράβηξαν αμέσως την προσοχή της Ελένης Κυριάκου. Αρχιτέκτονας η ίδια και σχεδιάστρια μόδας, εντυπωσιάζεται από τα αριστουργήματα αυτά της γυναικείας καλλιτεχνικής δημιουργίας. Αντιλαμβάνεται αμέσως τη μοναδικότητα των αντικειμένων αυτών, τις ατέλειωτες ώρες δουλειάς που το κάθε ένα κομμάτι έφερε επάνω του, το χρόνο που σαν αέρας πέρασε μέσα από τα ακροδάχτυλα των γυναικών για να δημιουργήσουν τα έργα τέχνης αυτά, το αποτύπωμα ψυχής -η χαρά, η λύπη, οι ελπίδες, τα όνειρα- που κάθε κοπέλα με υπομονή και αγάπη εναπόθεσε επάνω στο κάθε ένα κομμάτι ξεχωριστά.... Όλα αυτά και η αγάπη της για την παραδοσιακή χειροποίητη εργασία, την φέρνουν μπροστά σ' ένα δικό της χρέος. Έτσι το αισθάνεται !!! Να διασώσει τους θησαυρούς αυτούς, διασώζοντας έτσι την ιστορία και τα «έργα γυναικών». Τη λυπεί μέχρι δακρύων η «κακότυχη» απόρριψη των θησαυρών αυτών της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας.

Αρχίζει να συλλέγει «δαντέλες» που τις βρίσκει να πωλούνται «αδέσποτες» στους δρόμους και τα παζάρια της Αθήνας. Περί-Συλλέγει και διασώζει με τον ίδιο τρόπο που ένας φιλόζωος περιμαζεύει και διασώζει «αδέσποτα» σκυλάκια ή γατάκια. Θησαυροί που βγήκαν «εκτός μόδας», θησαυροί που κληρονομήθηκαν και που χωρίς περίσκεψη πετάχτηκαν ή πουλήθηκαν από τους κληρονόμους τους. Η συλλογή της αριθμεί σήμερα πάνω από 1000 κομμάτια, πάνω από 1000 «δαντέλες». Έργα που προσμετρούν επάνω τους αμέτρητες ώρες εργασίας, τεχνογνωσίας και ενασχόλησης με μια τέχνη που χάνεται -αν δεν έχει ίσως χαθεί- και που η διάσωσή της συνιστά πλέον για την ίδια, μια σημαντική πτυχή των επί μέρους δραστηριοτήτων της.

Η Ελένη Κυριάκου έχει την ικανότητα να φθάνει στην ουσία των πραγμάτων ! Συχνά βγάζει ένα - ένα κομμάτι τις αποθηκευμένες δαντέλες της Συλλογής της και με το βλέμμα και τα ακροδάχτυλα της, αισθάνεται ζωντανή τη γεωμετρημένη ισορροπία και ενέργεια που αυτές εκπέμπουν. Αναπτύσσει μια ζωντανή και πολυσήμαντη σχέση με τις «δαντέλες» της, ένα «διάλογο» εμβαθύνοντας παράλληλα σε νέους τρόπους διαχείρισης και προβολής των έργων αυτών και διευρύνοντας το πεδίο αισθητικής, γνωστικής και αισθητηριακής εμπειρίας μέσα από αυτές. Πιστεύει πως η Συλλογή αυτή δαντελών, μπορεί να αποτελέσει ένα είδος προτύπου για περαιτέρω δημιουργίες. Σχεδιάστρια μόδας η Ελένη Κυριάκου, προχωρεί έτσι στη δημιουργία νέων δρόμων προβολής και πρόσληψης της τέχνης της «δαντέλας».

Καθώς η «αιφορία» μέσα από την παράδοση, γίνεται όλο και περισσότερο το κεντρικό σημείο της δουλειάς της, η Ελένη Κυριάκου, αποφασίζει να φέρει στο προσκήνιο τις «υποτιμημένες χειροποίητες δαντέλες» που με τόση στοργή είχε περισυλλέξει μέσα από τους δρόμους και τα παζάρια της Αθήνας,

αλλά και όπου αλλού εύρισκε. Αντιμετωπίζοντας στην Αθήνα το δεύτερο υποχρεωτικό εγκλεισμό (lockdown) λόγω του covid 19, την απαγόρευση του «συναρθροίζεσθαι» και τη συνακόλουθη ανάσχεση μιας συλλογικής πολιτισμικής εμπειρίας, αρχίζει να επαναπροσδιορίζει την αξιακή και λειτουργική σχέση των γυναικείων αυτών καλλιτεχνημάτων με ένα τομέα που η ίδια γνωρίζει πολύ καλά, τη μόδα. Έχοντας μια ευρεία αντίληψη της παράδοσης και γνώση της μόδας, ενσωματώνει στις δημιουργίες της τις δαντέλες, τονίζοντας έτσι πόσο σύγχρονο και γοητευτικό μπορεί να είναι ένα στοιχείο της παράδοσης, όχι ως αντιγραφή, αλλά ως έμπνευση και αφορμή για κάτι που μας συνδέει -συνειδητά ή ασυνειδητά- με το παρελθόν του τόπου μας, με την υλική και άυλη πολιτιστική μας κληρονομιά, αλλά και πως αυτό τοποθετημένο σε ένα σύγχρονο πλαίσιο, μπορεί μέσα από ένα δημιουργικό διάλογο με νέες φόρμες και νέα υλικά, να δώσει καθολικά νέες δημιουργίες.

Αρχίζει έτσι να προχωρεί στο σχεδιασμό ενδυμάτων, όπου η «δαντέλα» γίνεται δομικό στοιχείο στο σχεδιασμό τους. Ο δημιουργικός διάλογος που η Ελένη Κυριάκου επιχειρεί μέσα από τα έργα αυτά της παράδοσης, είναι ένα στοιχείο που προσφέρει νέες δυνατότητες ανάγνωσης και χρήσης των λεπτεπίλεπτων αυτών γυναικείων καλλιτεχνημάτων. Η «δαντέλα» γίνεται, κατά τον τρόπο αυτό, το μέσο έμπνευσης και καλλιτεχνικής έκφρασης στις νέες προσεγγίσεις και τα σχεδιαστικά οράματα της Ελένης Κυριάκου. Με τόλμη και φαντασία χρησιμοποιεί αυθεντικά κομμάτια από χειροποίητες δαντέλες, οι οποίες γίνονται στη συνέχεια, λεπτομέρειες των δημιουργιών της. Τα έργα της, προσφέρουν από μια άποψη, φόρο τιμής στην ελληνική κεντητική παράδοση, ενώ ταυτόχρονα επανα-προσδιορίζουν την έννοια της δαντέλας μέσα στο σύγχρονο πλαίσιο της μόδας και της υψηλής ραπτικής. Πέρα από αναλύσεις, λαογραφικές προσεγγίσεις, μουσειακές τακτικές ή φολκλόρ νοσταλγίες, η δαντέλα παρουσιάζεται στην αυθεντική της μορφή ως μέρος ενός δημιουργικού σχεδιασμού, όπου οι έννοιες μόδα, παράδοση, γυναικεία κομψότητα και αειφορία συναντώνται και συνδιαλέγονται.

Η Συλλογή από 15 σετ ενδυμάτων που δημιουργεί, αποτελεί μια χαμηλόφωνη, διακριτική αίσθηση της σχεδιαστικής ταυτότητας της Ελένης Κυριάκου. Σχεδιάστρια με το δικό της brand name και το χαρτί βράβευσης της από την Ολυμπιακή Επιτροπή Αθήνας για τον επανασχεδιασμό του ενδύματος της Αφής της Ολυμπιακής Φλόγας για το 2016 στα χέρια της, η Ελένη Κυριάκου, δεν χρειάζεται συστάσεις. Οι δημιουργίες της απλές, χωρίς σχεδιαστικές επινοήσεις και με τη δαντέλα να αποτελεί το κυρίαρχο διακοσμητικό στοιχείο επάνω σ αυτές, αποτελούν την επιτομή της άνεσης και της απλότητας. Κάθε φορά μας εκπλήσσει η θέση και η χρήση της δαντέλας επάνω στο ρούχο, όπως για παράδειγμα μια μακρόστενη δαντέλα κροσιέ να γίνεται ένα εντυπωσιακό μακρύ μανίκι ή ένα στρογγυλό πετσετάκι κροσιέ να γίνεται ένα ντραπαρισμένο κοντό μανίκι, μια ανοιχτή πλάτη με δαντέλα ή ένας τριγωνικός γιακάς ή διακοσμητικές τσέπες επάνω στο ένδυμα κ.λπ. Εντυπωσιάζει η σχεδόν μονοχρωματική επιλογή (λευκό, μπλε σκούρο τζίν) του υφάσματος για το σχεδιασμό των ρούχων της, τα οποία φέρουν επάνω τους την απλότητα και τα πλεονεκτήματα της μονοχρωμίας. Η άποψη της αυτή, ταυτίζεται θα μπορούσε να πει κανείς, με εκείνη του Όσκαρ Ουάιλντ σχετικά με την ένδυση, ο οποίος σε σχετικό σημείωμα του αναφέρει ότι, «οι κανόνες της αρχιτεκτονικής ταυτίζονται μ' αυτούς της ένδυσης [...] και ότι «αμφότεροι βασίζονται στις γραμμές και τις αναλογίες», για να προσθέσει μετά σ αυτούς αντίστοιχες κατευθύνσεις για την απλότητα της μονοχρωμίας και τα πλεονεκτήματά της σε σχέση με το χρώμα.

Η απλότητα της σχεδόν μονοχρωμίας στα έργα της Ελένης Κυριάκου, δημιουργεί μια αφαιρετική αισθητική που δίνει ένα καθαρό, διαχρονικό και ξεχωριστό ύφος στις δημιουργίες της, ενώ ταυτόχρονα, διατηρώντας με τη χρήση μόνο της δαντέλας μια αυθεντική πινελιά παράδοσης επάνω σ αυτές, προσπαθεί να τις εντάξει στο πεδίο της σύγχρονης ενδυματολογίας. Πέρα από κάθε σχεδιαστική πρόθεση, στις δημιουργίες της Ελένης Κυριάκου, κυριαρχεί το στοιχείο του μινιμαλισμού, ενώ η αυθεντική χρήση της δαντέλας, καθιστά περιττή τη χρήση εντυπωσιακών αξεσουάρ ή κοσμημάτων επάνω σ αυτές !!! Το τελικό αποτέλεσμα στη σειρά αυτή των έργων της Ελένης Κυριάκου, είναι η εναρμόνιση της παράδοσης με τη σύγχρονη ενδυματολογία, την αειφόρο ανάπτυξη και δημιουργία, όπου οι έννοιες παρελθόν, παρόν και μέλλον γίνονται αποσπασματικές, επαναπροσδιορίζοντας έτσι με μοναδικό τρόπο τη λειτουργική και αξιακή σχέση του ανθρώπου με την παράδοση και τον τόπο του !